

Marijana Dujović

ENERGIJA SLOBODE

**Stvaralačka biografija
Đorđa Marjanovića**

Beograd, 2019

Glavni urednik
Zoran Hamović

Urednik
Zoran Paunović

Likovni urednik
Milena Lakićević

© Clio, 2019. Sva prava za izdanje na srpskom jeziku zadržana.
Ova publikacija, u celini ili delovima, ne sme se umnožavati,
preštapavati, pohranjivati u memoriju kompjutera ili na bilo koji
način prenositi – elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem
ili na drugi način – niti može na bilo koji način ili bilo kojim sredstvima
biti distribuirana bez odobrenja izdavača.

Sadržaj

Predgovor	7
-----------------	---

I

Biografija

Detinjstvo i mladost	11
Dolazak u Beograd – studentski dani	
Od asfalta do zvezda	17
Početak karijere.	25
Prva velika turneja van Jugoslavije.	
Početak inostrane karijere.	35
Glumački angažmani	45
Šta je sve donela slava?	49
Recepcija uspeha Đorđa Marjanovića	
kroz novinske članke	59
Kako je stalo?	65

II

Faktori uspeha

Scenski nastup	75
----------------------	----

Radio efekat <i>ili</i>	
Propaganda od koje su svi „profitirali“	81
Fenomen „đokista“	89
Hladni rat.	97

III

Stilske karakteristike pesama Đorđa Marjanovića

Pedesete i šezdesete godine	113
Sedamdesete.	133
Osamdesete	143

IV

Uticaj na mlađe (umesto zaključka)

Elementi Đorđeve muzike nakon njegovog povlačenja i omaž njegovom radu	155
Reinkarnacije muzike za igru u stilu šezdesetih. Nastavljači Đorđeve tradicije iz šezdesetih.	161
Prilog br. 1:	171
Prilog br. 2: Spisak ploča	173
Prilog br. 3: Spisak solističkih koncerata održanih u Beogradu	207
Bibliografija	233

Predgovor

Preslušavajući sačuvane audio snimke Đorđa Marjanovića, mnogi se pitaju kako je mladić tako skromnih vokalnih mogućnosti ostvario takav, skoro holivudski uspeh? I meni se nametnulo isto pitanje, i tako sam krenula u istraživanje. Ova knjiga je nastala kao rezultat istraživanja fenomena prve velike jugoslovenske pop-zvezde. U njoj se daju pregled njegovog života i karijere, osvrst na njegovo stvaralaštvo i muzički uticaji. Priča i anegdota o ovom pevaču ima mnogo, ali one nisu predmet ove knjige. Pokušala sam da prikazem sve ono za šta sam smatrala da je bitno uticalo na njegovu karijeru.

Ovaj rad nije prva knjiga koja se bavi delom Đorđa Marjanovića. Objavljeno je mnoštvo dužih i kraćih novinskih članaka/prikaza kao i dve zasebne manje biografske publikacije o njemu. Cilj ove knjige jeste da se na jednom mestu predstavi životni put Đorđa Marjanovića uz kritičko sagledavanje njegovog opusa i u vreme kad je bio aktivan i nakon povlačenja sa scene, kao i pokušaj da se odgonetne tajna njegovog velikog uspeha.

Iako sam ovu knjigu pokušala da pišem kao nepristrasan muzikolog, lik i delo Đorđa Marjanovića ostavili su na mene snažan utisak, pa ga u knjizi nazivam po imenu ili ga pominjem kao „našeg pevača“, no ta bliskost u

imenovanju nije nautila objektivnosti prikaza njegovog stvaralaštva. Knjigu ne bih uspela da napišem bez velike pomoći Marka Marjanovića, koji mi je nesebično ustupio obimnu dokumentarnu građu o svom ocu, na čemu mu zahvaljujem. Takođe, zahvaljujem i porodici Aleksandra Slavikovića – supruzi Mileni i sinu Aleksandru, koji su mi ustupili svoje privatne fotografije.

Metodološki, ovo je istoriografsko-analitički rad. Većina sakupljenih informacija koje se tiču recepcije i interpretacije delovanja Đorđa Marjanovića potiču iz novinskih članaka, a jedan deo iz lične arhive sina Đorđa Marjanovića, u kojoj su zabeležena sećanja njegovog oca i njegovih prijatelja i saradnika. U knjizi su i mnogobrojne fotografije, od kojih nam je većinu ustupio Marko Marjanović, kao i tri priloga: lista objavljenih ploča, spisak održanih solističkih koncerata u Beogradu i spisak nagrada koje je Đorđe Marjanović dobio.

I

Biografija

Detinjstvo i mladost

Dorđe Marjanović rođen je 30. oktobra 1930. godine u Kučevu. Ime je dobio po svom pradedi, nosiocu Albanske spomenice. Detinjstvo je proveo u rodnom mestu uz babu i dedu, sa starijom sestrom Ljiljanom, okružen dobrim i mudrim ljudima.

„Kad mislim na detinjstvo – sećanja naviru. Nesrećna, ali lepa. Kučevo, reka Pek, stari drveni most kojeg više nema... Jedina njiva sa bunarom u koji smo se sakrili kad su Nemci bombardovali Kučevo... Voz koji je prolazio pored babine kuće... Tim vozom sam išao u Požarevac, u gimnaziju. Sećanje mi najdalje doseže do onih dana kada sam se kao trogodišnjak kupao u Neresnici. Jednoga dana preko mosta je prošao automobil iz koga je neko mahao. Kasnije sam čuo da je to bio kralj Aleksandar. Inače, kao i svako dete bio sam nestašan, pa sam tako, kada sam imao pet godina, pao i slomio šaku na desnoj ruci, pokušavajući da se pentram po drveću... Kad sam imao deset godina, otac se vratio iz zarobljeništva. Mislim da je to najsrećniji trenutak iz tog perioda...“¹

¹ Ovaj citat i većina činjenica iz ovog poglavlja navedeni su prema tekstovima iz arhive Marka Marjanovića, među kojima su zabeležena sećanja Đorđa Marjanovića, njegovih prijatelja i saradnika.

Majka Đorđa Marjanovića, Gospava, s nadimkom Kosa, kako su je zvali zbog guste crne kose, sa sestrom Cakom došla je u selo Ceremošnja u blizini Kučeva, gde je radila kao učiteljica. U Kučevu je majka našeg pevača ostala upamćena kao izuzetno lepa žena koja je pevala i pisala pesme, koje je kao devojka objavljivala u listu *Venac*. Svog muža Svetomira Marjanovića upoznala je u Kučevu, gde je dolazila po platu. Svetomir je tu posedovao kreditnu banku i hotel „Rudnik“, koji i danas postoji. Gospava i Svetomir dobili su dvoje dece, ćerku Ljilju i nepunu godinu kasnije sina Đorđa. Samo devet meseci nakon rođenja drugog deteta, Gospava je umrla. Smrt svoje žene Svetomir Marjanović podneo je veoma teško, međutim nakon izvesnog vremena se ponovo oženio. Nova supruga, učiteljica, nije bila naklonjena deci iz prvog braka, te su Ljilja i Đorđe prešli kod babe i dede sa očeve strane. Iz očevog drugog braka Đorđe je dobio polubrata Vojislava.² Najtužniji dan u detinjstvu Đorđa Marjanovića desio se kada mu je bilo šest godina. Tada je saznao da je žena koja ga je odgajila zapravo njegova baka, a ne majka.

„Sve do toga dana zvao sam je mamom i bio ubeđen da je ona to... Delovalo je to na mene kao grom iz vedra neba. Tada su mi rekli da mi je mama umrla... Baka je umrla kad sam imao osamnaest godina.“

² Mlađi brat Vojislav takođe se bavio muzikom, ali nikada nije ostvario uspeh kao Đorđe. Radio je kao nastavnik u osnovnoj školi u Kučevu. U slobodno vreme nastupao je svirajući trubu, usnu harmoniku ili klavir, a bavio se i komponovanjem.

Đorđe u krilu svoje majke Gospave sa sestrom Ljiljom, 1930.³

Đorđe se seća da je kao dete primećivao razliku u godinama između roditelja svojih vršnjaka i svoje bake, ali nije mario za to. Baka Stojanka, poznata kao Tina, odgajila je njegovu sestru i njega s velikom ljubavlju. Umrula je u pedeset devetoj godini. Od dede Milana Đorđe je naučio prve pesme: „Višnjičica rod rodila“, „Pšenice su klasale“ i mnoge druge, kao i vojne pesme iz Prvog svetskog rata.

³ Fotografija je preuzeta sa sajta <http://yugopapir.blogspot.com/2013/05/memoari-ora-marjanovica-1-deo-moc.html>; pristupljeno 24.3.2015.

Pored babe i dede, njegovo detinjstvo obeležili su i prade-da i deda-stric Aleksa.

Iako nepunu godinu starija od Đorđa, Ljilja je uvek bila zaštitnica mlađem bratu.

„Sećam se da je iz maćehine kuhinje krala kolače i davala ih meni. Obožavamo jedno drugo iako smo veoma različite osobe. Ja sam miran, osećajan, tužan i lako ranjiv, a ona je jaka, velika, više dečak nego devojčica. Jedino što nam je zajedničko – to je gusta crna kosa. Na majku.“

Kasnije se Ljilja zaposlila kao kao profesorka književnosti u Požarevcu.

Kuća babe Tine i dede Milana u kojoj su Ljilja i Đorđe odrasli imala je veliko dvorište sa stablima trešnje, jabuke i kruške. Sva komšijska deca dolazila su u njihovo dvorište da se igraju, jer im je baka sve činila po volji. Kako se pevač seća, u dvorištu su se često igrali pozorišta, a baka im je davala ćilime i čaršave koje su razapinjali između stabla. Uz to, pekla je ukusne kolače za celu družinu. U detinjstvu su deca Đorđa zvala Kokan. Taj nadimak mu je nadenula sestra koja je pokušavajući da ga zove Đoka izgovarala „Koka“, iz čega je nastalo „Kokan“. Pored „pozornice“ i vočki, u dvorištu je bilo izivotinja – kokošaka, konja i jedne krave. Otac Svetomir je konje često uprezao, a Đorđe je naročito voleo kada bi mu otac dao uzde da se pokaže i napravi važan pred drugarima.

Ispočetka Đorđe nije pokazao naročito zanimanje za školu, a razlog tome bila je možda prva učiteljica – njegova maćeha. Ali kad je pošao u drugi razred, kod učiteljice ruskog porekla Antonine Čebutkijevič, situacija se promenila. Đorđe je zavoleo učiteljicu i školu, i postao je

odličan đak.

Dalje školovanje nastavio je u požarevačkoj gimnaziji, odsedajući kod tetke i teče. U novoj sredini, gradu s mnogo više stanovnika od rodnog Kučeva, osetio se nesnađenim i neprilagođenim. Deca su ga često zadirkivala jer je došao sa sela, nosio seosku odeću i obuću, ali i to je prevazišao. Iako je odrastao bez majke i van očeve kuće, Đorđe je, čini se, imao lepo detinjstvo uz obilje drugara, mnogo ljubavi sestre Ljilje, brata Voje, bake i deke. Školu je pohađao u teškim ratnim i poratnim godinama. Veliko imanje koje je njegov otac posedovao, posle rata mu je većim delom bilo oduzeto, odnosno nacionalizovano, Tako je Đorđe kao svršeni gimnazijalac, bez imovine i roditelja, krenuo dalje na svoj put.